

Palanovics Norbert:

Szerdahelyi István –Wintermantel Péter (szerk.):

Japanológiai körkép

ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2007.

486 oldal

Vaskos kötetet vesz magához az, aki a *Japanológiai körképet* választja olvasmányként. Ez nem is csoda, hiszen az ELTE BTK japán szakos képzésének húszéves jubileumára készült kiadványban huszonkét szerző mutatja be, hogy hol is tart ma Magyarországon a Japán-kutatás. Kétségtelen: a könyvet nem a nyári vakációra készülő olvasóknak szánták, ugyanis angol, japán és magyar nyelvű tanulmányai inkább tájékoztatnak, mint szórakoztatnak. Ez nem jelenti azonban azt, hogy az átlagosan húsz-harminc oldalas cikkek ne lennének élvezetesekek. A történelem és nemzetközi kapcsolatok, az eszme- és vallástörténet, a művészettörténet, az irodalom, a nyelvészet és a közgazdaságtan témaköreiben írt dolgozatok közül ki-ki megtalálhatja a magának legkedvesebbet. Ahogy Japán budapesti nagykövete, *Nabekura Sinicsi* a bevezetőben írja, a „könyv hű és kiváló lenyomata a Magyarországon folyó japanológiai stúdiumok és kutatások aktuális állapotának”. Ez azért is igaz, mert a cikkek szerzői ma Magyarországon talán a legelismertebb Japán-kutatók (persze, illik hozzátenni, hogy nincs sok japanológusunk), az írások pedig tanusítják, hogy országunkban nem csak az érdeklődés, hanem a megfelelő felkészültség és a tudás is megvan a Távols-Kelet színvonalas kutatásához.

A könyv célsoportját igen nehéz meghatározni. Valószínűleg kevésbé a nagyközönségnek, inkább azon „vájtfülűeknek” szól, akik komolyan, napi szinten érdeklődnek Japán vagy az egyes tudományterületek iránt. A három nyelven, magyarul, angolul, illetve japánul írt cikkek azonban lehetővé teszik azt is, hogy japán nyelvet tanuló hallgatók a szakszókincs elsajátításához is felhasználják a kötetet. Külön erénye a műnek a japán

* Palanovics Norbert kutató, újságíró. PhD fokozatát a Nagojai Egyetemen szerezte. Kutatási területe a japán külpolitika.

terminológia közlése, igaz, egyes cikkekben kínai karakterekkel, másokban pedig latin betűkkel.

Vitathatatlan, hogy a cikkek nagyon sok, új információval látják el a magyar olvasót. A nemzetközi kapcsolatok iránt érdeklődők például örömmel böngészhetik *Wintermantel Péter* írását a Szálasi-rezsim Japánhoz fűződő diplomáciai kapcsolatairól. A vallástörténeti áttekintésből kiemelendő Király Attila munkája a szerencseistenségekről, a művészettörténeti fejezet gyöngyszeme pedig az a Bodhidharma ábrázolásokkal foglalkozó cikk *Mecsi Beatrix*, a Művészettörténeti Intézet (ELTE) munkatársának tollából, amely megemlíti például, hogy az orosz Matrjoska-baba elődje Japánból származik, és az oroszokhoz a baba csak a 19. század végén érkezett. Érdekes továbbá az irodalmi írások között *Erdős György* napló-szerű beszámolója a *Murakami Haruki* művek fordítóinak nemzetközi találkozásjáról vagy *Hidasi Judit* műve a japán nyelvtanulás nehézségeiről. Utóbbiban a szerző tudományos példákkal támasztja alá, hogy a japán nyelv – és más keleti nyelvek – elsajátításához tényleg kétszer-háromszor annyi idő kell, mint az egyéb nyelvekhez. Hidasi – személyes tapasztalatait felhasználva – azt is hozzáteszi, hogy a magyaroknak a tipológiai hasonlóságoknak köszönhetően némileg kevesebb időt és energiát kell befektetniük a japán nyelv tanulásába, mint nyugat-európai vagy amerikai társaiknak.

A közgazdaságtan témaköréből élvezetet nyújtott *Ferber Katalin* írása a japán gazdasági és társadalmi modernizációról (hasonló témában, de történelmi megközelítésben írt nagyszerű dolgozatot *Szerdahelyi István* is), aktualitásukat tekintve pedig Ozsvald Éva műve a japán vállalati kormányzásról, valamint *Kiglics István* írása a *Koidzumi*-éra gazdaságpolitikájáról emelendő ki.

Utóbbi azért is érdekes, mert *Abe Sindzo* miniszterelnöki kudarca után, valamint a 2008-as év elejét jellemző japán belpolitikai csatározások közepette az elmúlt időszakban felerősödtek azok a hangok, amelyek Koidzumi (vagy ahogy Kiglics István is írja, a „Messiás”) visszatérését szeretnék.¹ Persze, mindezek mellett a szerző jól látja, hogy a karizmatikus volt miniszterelnök és tevékenységének megítélése széles skálát ölel fel, vagyis nem feltétlenül csak pozitív.

Nem szabad szó nélkül hagyni a könyv japán-magyar kapcsolatokat bemutató írásait sem. Érdekes megfigyelni, hogy a szerzők (*Farkas Ildikó* a Magyar-Nippon Társaságról, *Umemura Yuko* Imaoka Dzsúicsiró életéről, *Székács Anna* a mai magyar japanológia nyelvészeti vonatkozásairól, valamint *Bassa Zoltán* a Magyarországon jelen levő japán cégek

tapasztalatairól szóló írásaiban és Wintermantel Péter a már említett dolgozatban) milyen sokoldalúan mutatják be a két ország kapcsolatait, annak történetét, politikai, gazdasági és diplomáciai vonatkozásait. Kiemelendő talán, hogy az írások szinte mindegyike említést tesz a mai magyar politikusok által is oly gyakran hangoztatott „híd-szerep” retorikájának különböző változatairól, amely szerint Magyarország már a múlt század elején is kapocs kívánt lenni Kelet és Nyugat között (hogy a retorika milyen diplomáciai, gazdasági és politikai tettekben öltött testet, az megint más kérdés).

Talán a fenti leírásból is látszik, hogy a *Japanológia körkép*, sokszínű, talán kicsit eklektikus gyűjtemény. Viszont olybá tűnik, hogy a könyv cikkeinek szerzői megpróbálták a saját tudományterületük határaihoz ragaszkodni. Ahogy Szerdahelyi István a japán modernizáció históriájáról készített dolgozatában írja, ő például „szigorúan a történelemtudomány keretein belül” kívánt mozogni. Nem sikerült neki, ami egyáltalán nem is baj. A szociológiai és a kulturális elemek beemelése a munkába csak növelte annak értékét. A többi írásban is megfigyelhető hasonló vagy talán még ennél is bátrabb megközelítéssel rendelkező, vagy épp’ teljesen eltérő tudományágakból érkező szerzők együttműködésével írt dolgozatok talán még változatosabbá, tényleg interdiszciplinárisá teheték volna az egyes cikkeket.

A művészet- és vallástörténeti részeknél különösen kívánatos lett volna néhány illusztráció, amellyel ábrázolni lehetett volna a szövegekben hivatkozott japán szerencseistenségeket illetve Bodhidharma megjelenítéseket, vagy Binicsik Mónika művében például a japán lakktárgyakat is (ha már egyszer a vizuális ábrázolásokról volt szó). Külön erénye a műnek ugyanakkor a japán terminológia közlése, igaz, egyes cikkekben kínai karakterekkel, másokban pedig latin betűkkel.

Természetesen a fenti kritikai észrevételek mit sem vonnak le a Japán Alapítvány támogatásával megvalósított mű eredeti céljából: bemutatni és megörökíteni, hogy magyar illetve Magyarországon élő japán kutatók képesek komoly, japanológiai kutatásokat felmutatni. Van is mire büszkének lenni.

¹ A szigetország törvényhozásában szinte példa nélküli, a jelenlegi állapot, miszerint az Alsóházban a kormánypártok, a Felsőházban pedig az ellenzék rendelkezzen többséggel.